

2013-09-29

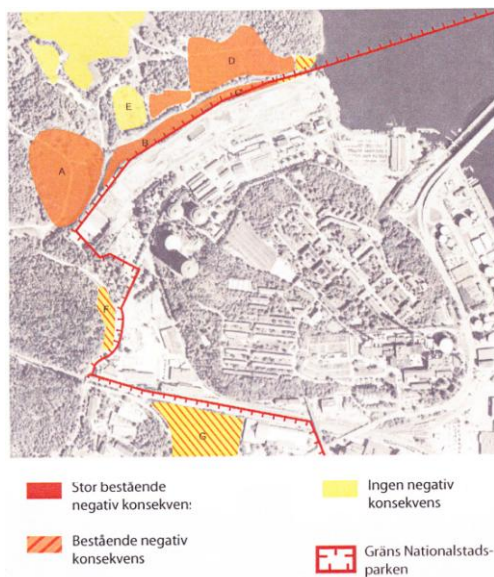
Utställningsyttrande ”Hjorthagstornet” dp 2009-11340-54

Detaljplaneförslaget avser att ersätta gasklocka 4 med ett bostadshus och göra gasklocka 3 till ett kulturhus.

Förbundet för Ekoparken med 50 medlemsföreningar har sammanfattningsvis följande synpunkter:

1. Hjorthagstornet kommer att skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden påtagligt och strider därmed mot miljöbalken 4 kap 7§.
2. Det höga huset är sämsta tänkbara symbol för hållbart stadsbyggande.
3. Miljökonsekvensbeskrivningen är så dålig att den inte kan läggas till grund för ett beslut.
4. Planen bör därför avvisas.

Påtaglig skada på det historiska landskapet kulturvärden

Stor bestående negativ konsekvens på Fiskartorpet, inre och yttre delen av Husarviken och Fisksjöäng (MKB april 2008)

Ovanstående bild är hämtad ur *MKB för fördjupat program för Hjorthagen*, beslutshandling april 2008. Den avser den förslagna bebyggelsen längs med Husarviken. Bedömningen i denna MKB är att områdena på andra sidan Husarviken, dvs. inne i Nationalstadsparken, kommer att få en stor bestående negativ konsekvens av den föreslagna bebyggelsen. Den bebyggelsen är ca. 20 m från Husarviken och med en höjd av 24-27 m ovanför marknivå. Det planerade Hjorthagstornet kommer visserligen att stå på ett större avstånd från Husarviken och parken, men kommer å andra sidan att vara väsentligt högre, 140 m från en marknivå som ligger ca 20 m högre. Den negativa konsekvensen kommer att bli väsentligt mycket större.

Det område som skadas tillhör hjärtlandet i det historiska landskapet inom Kungliga Nationalstadsparken. Här ligger Karl XI:s fiskarstuga – "Fiskartorpet" i Bellmans epistel nr 71 – och Kristina-ladan – båda från 1600-talet inramade i ett pastoralt landskap av typisk Djurgårdskaraktär. Länsstyrelsen yttrade över planerna på Norra Djurgårdsstaden – samma som bedömdes i ovan refererade MKB – följande:

"Landskapet kring Fiskartorpet och Husarviken kommer att utsättas för en stor påverkan genom att den kraftiga stadsfronten tillsammans med störningar som ljud och ljus blir ett alltför dominerande inslag i denna småskaliga miljö." Länsstyrelsen i Stockholms län, Samrådsyttrande 2005-12-01.

Denna bedömning har en än större giltighet för en 140 m hög skyskrapa.

Länsstyrelsen hänvisade i sitt samrådsyttrande till närheten till Kungl. Nationalstadsparken, riksintresse enl. 4 kap.7§, med de särskilt viktiga landskapen kring Brunnsviken och Fiskartorpet, riksintresset för kulturmiljövården 3kap. 6§ Stockholms innerstad med Djurgården samt värdekärnorna i riksintressena Gasverksområdet och Abessinien och ansåg då att "*påtaglig skada inte kan uteslutas.*" Länsstyrelsen sade vidare att tornet skulle kunna uppfattas som "*ett möjligt tillägg till stadens siluett*" men att en "*fördjupad analys av byggnadens inverkan på riksintresset avseende både närmiljön och stadslandskapet i stort behövs.*" Dessa yttranden avsåg ett 30 m högre hus, men borde – enligt vår mening – vara giltiga även för det föreliggande förslaget. Huset når 160 m över Husarvikens vatten. Någon fördjupad analys av byggnadens inverkan på riksintresset avseende både närmiljö och stadslandskapet i stort har i varje fall inte gjorts. Endast en bild från Fiskartorpet/Hovjägarbostället har lagts till.

Som framhålls i Fördjupning av MKB för den föreliggande detaljplanen är bestämmelserna i miljöbalken för nationalstadsparken giltiga även utanför parkens gränser, visserligen med ett litet svagare skaderekvisit – "påtaglig skada". Den "bestående negativa konsekvens" som kommer att drabba parken är en "påtaglig skada".

Hjorthagstornet kommer inte bara att vara synligt över hela Stockholms innerstad – och långt utanför – utan också sticka upp överallt i den Kungliga nationalstadsparken, vid Karl XI:s fiskarstuga, vid Stora Skuggan, vid Ugglevikskällan, i Haga, på Tivoliudden, på Brunsvikens is... Vad betyder det? Hela den mystik som parken idag bereder besökaren av att en sommardag stå ute i en blommande, fager nejd, långt ifrån stadens hank och stör eller att en vinterkväll omvärd av mörka skogar se upp mot stjärnorna ostörd av stadens ljus – hela den mystiken går förlorad. Till skillnad från den bebyggelse som nu är under uppförande på Gasverksområdet och som MKB (se ovan) såväl som Högsta förvaltningsdomstolen bedömde medför bestående negativ skada på kulturlandskapet kring Fiskartorpet/Hovjägarbostället (HFD 2010-02-04, mål 3663-10) medför Hjorthagstornet bestående skada inte bara på detta begränsade område utan på i stort sett hela den Kungliga nationalstadsparken. Högsta förvaltningsdomstolen anförde i sin dom: "Det förhållandet att ett nytt bostadsområde tillkommer i direkt anslutning till parken kan – med beaktande av de åtgärder som planeras för att minska det negativa synintrycket – inte anses medföra att nationalstadsparkens

kulturvärden påtagligt skadas.” I detta fall – det föreslagna Hjorthagstornet – har inga åtgärder alls gjorts för att minska det negativa synintrycket. Tvärtom är tornet utformat för att ge största möjliga visuella intryck.

Påtaglig skada på nationalstadsparkens naturvärden

Nyplantering av vegetation i form av träd och buskar ska bidra till att stärka den ekologiska korridoren mellan Hjorthagsparken och Kungl. nationalstadsparken. (Planbeskrivning)

Jämfört med de skador som Norra Djurgårdsstadens hittills antagna detaljplaner bereder Kungliga nationalstadsparkens biologiska mångfald genom att klippa av en strategiskt viktig spridningsväg är de skador av samma slag som den föreliggande detaljplanen skapar mindre omfattande. Men de lägger till ytterligare skador på en spridningsväg som idag är helt avklippt. Det framgår av MKB till denna plan att ett antal träd och annan vegetation kommer att tas bort, möjligen för att återplanteras, men två äldre ekar 80-100 år gamla kan inte ersättas.

Nedanstående karta är hämtad ur *Nationalstadsparkens ekologiska infrastruktur, Stadsbyggnadskontoret, Strategiska avdelningen, Oktober 1997, s. 34-35.*

Ifrågasatt plan

”Skydda dagens värden har högsta prioritet” 10a, 10b, 14a, 15 och 16a.

”Stärk svaga delar med stor ekologisk utvecklingspotential” 10b, 14a, 14b, 19 och 19

”Skapa nytt i strategiska lägen” 22 och 23

Nationalstadsparkens ekologiska infrastruktur, Stadsbyggnadskontoret, Strategiska avdelningen, Oktober 1997, s. 34-35

Den viktiga spridningsvägen Hjorthagen-Gärdet skadas

Delområden och värdeklasser i spridningsvägen Gärdet. Se även separat karta 2. Anmärk på utryck och utveckling.

34

Den bebyggelse som hittills skett i enlighet med de två första detaljplanerna för Norra Djurgårdsstaden har eliminerat en mycket stor del av grönstrukturen i detta område. Det gäller ca. 1.000 träd, stora och små, på själva Gasverksområdet och därefter ett mycket stort ingrepp i Hjorthagsparken – en mycket stor del av denna har helt enkelt sprängts bort. De kompensatoriska åtgärder som utlovats har blivit utomordentligt marginella och kan på intet sätt jämföras med de värden som förstörts. Även den i detaljplan skyddade alridån vid Husarvikens strand har bitvis tagits ned.

Den aktuella planen eliminerar ytterligare en del av det lilla som finns kvar. Detta är ett område där det – enligt stadens egen utredning (Nationalstadsparkens ekologiska infrastruktur, se ovan) antingen är viktigt att skydda dagens värden (dvs. de som då rådde, 1997, och som nu till stor del är

förödda) eller i delar som är svaga och behöver förstärkas. Enbart de ytterligare skadorna på denna viktiga spridningsväg gör att planen måste avvisas. De ytterst begränsade spridningsvägar som kommer att återstå efter det byggande av Norra Djurgårdsstaden som nu pågår gör att varje kvm mark och träd måste bevaras. Den utfästelse som MKB innehåller, att "Nyplantering i form av träd och buskar ska bidra till att stärka den ekologiska korridoren mellan Hjorthagsparken och Kungliga nationalstadsparken", har tidigare erfarenheter visat är av noll värde.

Sämsta tänkbara symbol för hållbart byggande

Norra Djurgårdsstaden avses bli en förebild för hållbart stadsbyggande. Det är en viktig och aktningvärd ambition. Förbundet har i yttranden och överklaganden av de först antagna detaljplanerna för området framhållit att den ambitionen går ut över nationalstadsparkens värden, skadar det historiska landskapets natur- och kulturvärden. Redan det anser vi sätter en mycket tydlig och dålig plump i ett protokoll som gör anspråk på hållbart stadsbyggande. Det föreslagna höghuset blir ytterligare en sådan plump. Det sägs i planen att Hjorthagstornet ska bli en "symbol för miljöstadsdelen Norra Djurgårdsstaden". Den som seriöst önskar bygga städer på ett hållbart sätt bygger inte friliggande, höga, smala hus med utomordentligt stor utvändig yta, utsatta för all vädrets makter, med en invändig nyttjandeyta som är liten i förhållande till total byggnadsyta pga. att så stor del av ytan går åt till hissar och andra försörjningssystem. Detta blir ett extremt energikrävande hus, som inte kommer att uppfylla gängse krav på energieffektivitet.

Hela Norra Djurgårdsstaden präglas av ett omvänt, för att inte säga bakvänt, planerande. Först ritas stadsplanen och husen – sen försöker man trycka in hållbarhetsaspekter. Det är inte trovärdigt och det är inte funktionellt.

Ekonomiskt och socialt hållbart är det höga huset heller inte. Det blir ytterst dyra bostäder – färre än som skulle kunna byggas för samma pengar på ett annat sätt. Socialt hållbart kan något som blir förbehållet ett litet fåtal – välbeställda – hushåll aldrig vara.

MKB undermålig

Den till planen hörande MKB är bristfällig i många avseenden. Framst saknar den alternativ till det föreslagna projektet. En MKB ska innehålla alternativ, inte bara ett nollalternativ. Avsaknaden av alternativ motiveras utan argumentation med "att inga andra 'rimliga' markanvändningsalternativ, som uppfyller projektets syfte och intentioner, är relevanta..." (s.5). Om syftet är att bygga ett 140 m högt torn med bostäder och inget annat finns givetvis inga alternativ. Men det är inte så stadgandet att undersöka rimliga alternativ ska uppfattas. Uppfattat på det sättet utesluts alla alternativ, vilket inte är avsikten med stadgandet.

Andra rimliga alternativ att använda de två gasklockorna och kringliggande mark som bör undersökas är:

1. Att bevara gasklockorna 3 och 4 som en del i ett industriminne, som omfattar hela gasverket, Bobergs och de moderna gasklockorna. Det är ett seriöst alternativ som självklart bör finnas med. Stadsmuseet har föreslagit detta.
2. Att bevara gasklockorna 3 och 4 exteriört och bygga om dem invändigt för annan användning. Det har gjorts på många håll i världen, bör studeras och undersökas seriöst. Nu avfärdas det utan utredning.
3. Att bygga men på ett annat sätt, t.ex. hus som smälter in i parken och den övriga bebyggelsen. Det finns ett starkt behov av att knyta ihop de nya stadsdelarna vid Husarviken

med dagens Hjorthagen. Om man river gasklockorna skapas möjligheter att skapa en sådan sammanbindning. Också ett sådant alternativ bör utredas seriöst.

Dessa och möjligen något annat alternativ ska sedan jämföras med såväl det föreliggande förslaget som med ett *realistiskt* nollalternativ och det ska göras i alla avseenden som bör ingå i en miljökonsekvensbeskrivning. Det ska göras systematiskt och bygga på väl utredda och preciserade alternativ – eljest blir jämförelsen meningslös. Att så blir fallet illustreras väl av de ytterligt oprecisa jämförelser som anställs i föreliggande MKB beträffande nollalternativet. Något preciserat nollalternativ redovisas inte varför effekterna av att genomföra det inte kan anges.

Richard Murray
ordförande